

“Beter benutten

Hoe kunnen we in de Universiteitsbibliotheek meer en betere studiewerkplekken maken en tegelijkertijd meer rust en ruimte creëren? Met deze ogenschijnlijk tegenstrijdige vraag ging architect Rob Hendriks van DAAD Architecten aan de slag.

 ind 2013 geeft hij gedetailleerd inzicht in zijn plannen. “Speerpunten zijn wat mij betreft het beter benutten van daglicht en slimmer omgaan met leef- versus stiltegebied. We moeten de beschikbare ruimte beter gaan benutten.”

Wat vind je van het huidige UB-gebouw?

“Als je kijkt naar de huidige status van het bibliotheekgebouw, dan kunnen we P. Tauber, de oorspronkelijke architect, complimenteren met een ruimtelijk en technisch zeer goed gebouw. Het is sterk en krachtig, en met natuurlijk een prachtig trappenhuis. In potentie is het ook een heel rustig gebouw. Zie bijvoorbeeld de regelmatige geplaatste kolomstructuur. Ook is goed nagedacht over de technische installaties, vaak keurig weggewerkt in bijvoorbeeld het plafond of de gevel. Mede hierdoor is het gebouw in potentie rustig en goed in staat ook veranderende programma's te accommoderen.”

Toch gaat het gebouw veranderen. Kun je uitleggen waarom?

“Sinds 1986, het jaar dat het bibliotheekgebouw werd opgeleverd, is natuurlijk veel veranderd. Kijk bijvoorbeeld eens naar de oorspronkelijke functie van het gebouw: van boekenopslag is de UB nu veranderd in een populaire studie-/verblijfplek onder studenten. Om al die studenten te herbergen zijn tal van kleine kunstgrepen uitgevoerd met als gevolg een drukke indeling. En de komende jaren worden die studiewerkplekken nog uitgebreid ook.

Daarnaast zijn de huidige ventilatiesystemen niet goed genoeg voorbereid op de hoge bezoekersaantallen en zijn innovatieve digitale voorzieningen niet eenvoudig door te voeren. Aanpassingen als deze moeten niet alleen nu

van de ruimte in het bibliotheekgebouw,”

Interview met architect Rob Hendriks

Rob Hendriks (r) in overleg met Albert van der Kloet.

worden aangepakt, maar ook voor de komende dertig jaar.”

Hoe ga je te werk met zo'n grote renovatieopdracht als de UB?

“Ons bureau heeft de afgelopen tijd veel geobserveerd in de UB. We hebben niet alleen het voorkeursgedrag van studenten bekeken, maar ook de potentie van het gebouw goed in ons opgenomen. Deze inventarisatie hebben wij gebundeld in het ‘programma van mogelijkheden’. Hierin staat bijvoorbeeld met welke aanpassingen je het daglicht dieper het gebouw binnen kunt krijgen, maar ook hoe we kunnen zorgen voor een betere beleving van rust

en ruimte. Vervolgens leggen we de precieze eisen en wensen vanuit de UB-organisatie en de studenten langs de meetlat. Wat is volgens het programma van mogelijkheden dan haalbaar voor dit gebouw? Dit zijn we nu allemaal aan het uitzoeken en afstemmen, onder meer in interactieve sessies waarbij we op basis van plattegronden van alle UB-verdiepingen op schaal gemaakte oppervlakken van alle voor komende functies een strategische plek willen geven. Eind 2013 hebben we onze bevindingen in een zogenaamd ‘masterplan’ samengevat. Dit plan moet een leidraad zijn voor de komende decennia. Stel, je hebt over een paar jaar vijftig nieuwe werkplekken nodig, waar zou je die dan

het beste kunnen plaatsen? Aan de hand van het masterplan kun je dan de opties bekijken en afwegingen maken in functionaliteit, kosten, verhuisbewegingen, etc.”

Wat zijn de belangrijkste veranderingen die zeker in het masterplan terugkomen?

“Het maximaliseren van het daglicht in het gebouw vind ik een mooie uitdaging. Voor velen is het een prettige ervaring om te werken in natuurlijke verlichting, daglicht dus. Studenten-werkplekken moeten daarom idealiter zoveel mogelijk langs de raamgevels komen. Maar ook in de minder belichte zone daar direct achter zou je met slimme aanpassingen straks het

daglicht verder het gebouw in kunnen krijgen. Bijvoorbeeld door boekenkasten die parallel aan de gevel staan te draaien, door tussenwanden en 'studienissen' weg te halen en door reflectoren aan te brengen in het plafond die het daglicht het gebouw in weerkaatsen. In potentie zit er heel veel licht in de UB, maar door allerlei hindernissen kan het nu niet doordringen in het gebouw. Op plaatsen waar het daglicht niet bij kan, zouden we subtieler kunstlicht kunnen plaatsen om zo het totale verlichtingsniveau te verhogen. We moeten echt af van de harde kunstverlichting, bijvoorbeeld nu te zien tussen de boekenkasten."

Geluidszonering aanbrengen

"In het trappenhuis van de UB weet je dat het altijd leeft. En dat is goed ook. Er is veel traffic, veel bellende en pratende studenten lopen heen en weer op dat prachtige trappenhuis. Als je nu in de studiezaal dicht bij de deur naar de gang zit, dan krijg je veel geluid mee vanaf de trappen. Hoe kunnen we die geluidsoverlast terugbrengen? We denken ook na over een indeling waarbij je steeds meer stilte krijgt op plekken verder weg van de trappen. Maar diezelfde indeling kan ook gelden van beneden naar boven in het gebouw: de drukte verzamelen op de begane grond en de eerste etage. En bij de tweede, derde en vierde verdieping wordt het steeds rustiger. Hoe hoger je komt, hoe meer er stilteplekken gewaarborgd zijn. Verder kun je centrale verkeersstromen wellicht diffuser maken en ze meer spreiden, zodat niet iedereen gedwongen langs hetzelfde pad loopt. Ook op die manier kun je de geluidslasten spreiden.

Het is heel interessant om het gedrag van mensen te observeren. Zo gaan sommige studenten vaak zitten op plekken waar 'niemand' komt, terwijl anderen graag zijn medestudent op zoekt. We moeten straks dus ook met een variatie aan soorten studieplekken komen. Het

moet variëren van grote tafels voor groepen tot doodlopende uiteindes van het gebouw waar niemand je stoort. Nu is het allemaal vaak hetzelfde."

Uitnodigende entree

"Een logisch vervolg op de aanpassingen die nodig zijn voor de geluidszonering, zijn de mogelijke aanpassingen voor het entreegebied. Als de kantine bijvoorbeeld beneden komt - ongeveer waar nu de kluisjes zijn -, dan kunnen we enerzijds drukte in het gebouw verminderen en anderzijds kan zo'n café het Broerplein een stuk levendiger maken. Verder denken we na over wijzigingen van de ingang zelf. Niet alleen komt daar straks het nieuwe systeem van de boekenuitleen, maar ook de uitstraling en beleving kan beter. Je moet nu een lange donkere ingang door om in het gebouw te komen. Ik wil

graag een open en uitnodigende entree creëren. De details over deze plannen zijn we nog aan het uitwerken."

Benutten van ruimte

"Door de jaren heen zijn veel pragmatische oplossingen bedacht: kastje hier, tafeltje daar. De UB is eigenlijk steeds verder dichtgegroeid. Daardoor is er ondertussen weinig cohesie in het gebouw. Door het weghalen van die aanpassingen, waaronder ook het palet aan donkere kleuren, houden we een prachtig, rustig gebouw over. Het zou mooi zijn als je straks op bepaalde plekken van gevel naar gevel kunt kijken. Dat het gebouw weer opengemaakt wordt. Objecten moeten niet meer ruimtescheidend werken. Zo kun je bijvoorbeeld glazen wanden gebruiken, of kun je kasten dichter op elkaar en bij elkaar in één blok plaatsen, zodat je gezichtsveld verruimd wordt."

Wanneer ben je tevreden over de renovatie?

"Ik heb een gebouw voor ogen dat gericht is op een combinatie van serieus studeren en op ontmoeting. Een gebouw dat communiceert met de stad. Dat veel meer uitnodigend is, veel herkenbaarder en vriendelijker. Op basis van ons masterplan moet de UB-organisatie straks goede keuzes kunnen maken. Ik zou het heel mooi vinden als bezoekers aan het einde van de renovatie zich straks afvragen: "Ja, ik zie dat het heel anders is, maar wat is nou precies gebeurd hier? Het lijkt veel groter, veel ruimer, veel lichter, maar hoe kan dat?". De architectuur moet weer echt een dienende rol gaan spelen. En studeren en ontmoeten voorop!"

Overigens worden de vorderingen van Rob Hendriks bij hem thuis ook goed in de gaten gehouden. Zijn twee studerende kinderen zijn trouwe bezoekers van Universiteitsbibliotheek en ook zij kunnen hun vader van goede feedback voorzien.

- DAAD Architecten uit Beilen heeft voor de RUG ook ontwerpen geleverd voor de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen en de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap: www.daad.nl/werk
- Houd de UB-renovatie in de gaten op www.rug.nl/ub2020